



Proverb 4: Umfundisi Ulindwa Ngeculo.

Background Music

He bafazi bale lali!
 He bafazi bale lali
 Olu lwimi lungaka, hee naniluve ngabani na?
 Sasiluve kwangawe
 Hee, Naniluve ngabani na?
 Sasiluve kwangawe x 2
 Ndandisitsho ndithini na?
 Wawusith'uyancokola
 Wawusith'uyancokola
 M m m m m m m m

Tshezi: Kowu! Yangen'into kaTshezi kwedini!
Mamkwayi: Awu! H e e, tata!
Tshezi: Awu! Ungaz'uthini? Ungaz'uthini?
Mamkwayi: H e e, uyathand'ukuba namatshamba ke wena.
Tshezi: Ungaz'uthini? Ungaz'uthini nkosikazi yam?
Mamkwayi: H e e! Uyathanda ukuba namatshamba ke wena.
Tshez: Awu, ndizawuthini ukungabi namatshamba?
 Ndipheth'eziny'indaba.
Mamkway: Ndiyakwazi.Waziwa ndim.
Tshezi: Khawuyek' us' kuman' usebenza maan
 MamKwayi. Khawubeke...
Mamkwayi: Tata awunakuthetha nditshayela na.

Tshezi: Kwewu! Sihambe sitshata nje. Hayi mh mh!
Kwewu!

Mamkwayi: Ibe kanti yinto ebalulekileyo le uza kundixelela yona.

Tshezi: Iyawuthin' ukungab... Into eza noTshezi ubokuyazi ukuba iya kuhlala ibalulekile. Wow! he e.

Mamkwayi: Uzawuyixelela mna le nto okanye ke ngoku sibize nomntana?

Shezi: Hayi. Uphi khon' umntana?

Mamkwayi: Nomathemba!

Tshezi: Ewu! Ungazuthini ngabantwana?

Mamkwayi: Nomathemba!

Tshezi: Yha a!

Mamkwayi: Lo mntana kunini ndimkhwaza.

Tshezi: Kowu!

Mamkwayi: Akayithand' indlu.

Tshezi: Tyhini! Uvela phi lo mntwana? Hlal'apha phantsi! Hlala phantsi!

Mamkwayi: Ntomb'am,

Nomathemba: E e mama.

Mamkwayi: Utat'akho ingathi kukho into afuna ukusixelela yona.

Tshezi: E e e e e! Ntomb'am yizokuhlala apha ecaleni koyihlo. Ecaleni koyihlo. E e e! (utsho encumile). UTshezi upheth'iindaba ezimandi.

Mamkwayi Nonomathemba: E E tata.

Tshezi: Mhm mh! UTshezi ufumen'umsebenzi.

Nomathemba: Yhu mama!

Mamkwayi Nonomathemba: Heeeee utata!

Mamkwayi Nonomathemba: Yhu! Sibonwa yintoni!

Tshezi: Yagxothw'indlala!

Mamkwayi Nonomathemba: Yhu!

Tshezi: Yagxothwa indlala!

Mamkwayi: Tata ufumen'umsebenzi?

Tshezi: Kowu! Hee! Nguban'owayesazi!

Tshezi: Kodwa ke okubi naku

Nomathemba: He e utata kukh' okubi ngoku?

Tshezi: He e e umsebenzi ndiwufumene eGoli.

Nomathemba Nomamkwayi: Yho! Hayi ke ngoku tata.

Tshezi: Int'etheth'ukuthi ndiyahamba apha.

Nomathemba: Yenye ke l'uyithethayo.

Mamkwayi: Tata siza kuhlala nabani apha?

Tshezi: Hayi ndiyaziqonda ukuba zimbi.

Tshezi: Kodwa ke uTshezi uhlal'enecebo.

Nomathemba: Lithi ke ngok'icebo?

Tshezi: Ngonje ke.Ndiza kunishiya kuTshawe.

Nomathemba Nomamkwayi: Yhu! UTshawe?

Tshiwo: UTshaw'apha yindod'endibonayo ukuba inenkathalo, endiyaziyo, uyaqonda? Ukuba nifuna into, uTshaw'ukhona. Kwanto eniyifunayo, uTshawe ukhona.

Mamkwayi: Ingathi sowusishiya nje ngoku?

Tshezi: UTshawe yindoda endiqondayo ukuba iza kuniphatha kak'hle. Yithi ndimfowunele, ndingachithi xesha.

(UTshezi uyafowuna)

Tshezi: He e e ndimbamb’emnxebeni. He e,
ndimbamb’emnxebeni.

Nomathemba: Yhu! Zange ndoyiswe! Sihambe sigciniswa.

Mamkwayi: Tyhini! Ingathi sizizilwanyana. Sihambe
s’shiywa.

Tshezi (Uyafowuna): Yha! Tshawe, phakamisa Tshawe! Tshawe nkosi!
Tshawe nkosi khawufik’apha. Eee! Ukhona umba
odl’umzi, ee. E e Tshawe nkosi. Ndiyabulela.
Kowu! Tshawe nkosi. Yha!

Mamkwayi: Ndithe nqa uthi gqi sowupakishile caba kudala
uyazi kanti.

Tshezi: Hayi. Okubalulekileyo, ndiza kuphangela ngoku.

(Kuyankqonkqozwa emnyango)

Tshezi: Ngena Tshawe. NguTshawe lowo? Ngena
Tshawe. Tshawe nkosi! Kowu!

Tshezi: Yangen’indoda endiyaziyo! Yangena
indod’endiyaziyo

Tshawe: Tyhini! Molo mfondini.

Tshezi: Yangena indoda endiyaziyo. Tshawe nkosi!
Akukho nto?

(UTshezi ubulisa exhawula ngesandla uTshawe)

Tshezi: Kuhle

Tshezi: Heke!

Tshawe: Ndafika endlini kubekw’iibhegi Kwenzeka ntoni?

Tshezi: Hayi Tshawe nkosi.....

Tshawe: Yhu! (encwina) Amathambo! Undibize ngonomyayi kwedini.

Tshezi: Akukho nt'wimbi Tshawe nkosi. Akhont'wimbi. Ndithi mandikwazise ukuba ndifumene umsebenzi.

Tshawe: Awu! Tyhini mfondini!

Tshezi: Ngonje wena undibuz'uba ungena ndawoni apho.

Tshezi : Ngonje wena ubuza ukuba ungena ndawoni na apho.

Tshawe: Ewe. Ndingena ndawoni mna?

Tshezi: Ndifuna undigcinel'usaph'olu.

Nomathemba: Lent, inje?

Tshawe: Tyhini le ndoda! ! He e!

(utsho ngoncumo)

Tshezi: Yha! Yha!

Tshawe: Utheth'intwenkulu ke ngoku. Ndigcin'isapho eli?

Tshezi: Usaph'olu, gcina.

Tshawe: Yhu! Mh! Inkulu le nto uyithethayo.

Tshawe: Yha! Ewe! Ubashiy'ezandleni zendoda.

Tshawe: Yhu! Kwedini!

Tshezi: Tshawe nkosi, uyindoda masingachith'ixesha.

Tshawe: Yhu! Kwedini! Hamba, hamba.

Tshezi: Mandihambe Tshawe nkosi ndawugxothwa ndingekafik'emsebenzini. Ndakugxothwa ndingekafiki.

Tshawe: Thath'iibhegi uhambe.

Tshezi (*Esanga Inkosikazi Yakhe*): He, Owu! Heyi! Mandang’umfazi.

Mamkwayi: Eyi tata! (*utsho engonwabanga*)

Tshezi: Ndawubuya maan, ndawubuya, Kowu! Hee, ndiza kubuya ndibuye sendipheth’izimuncumuncu. Khangela! Hi!

Nomathemba: Tata! tata! Ufane wenze.

Tshezi: Hayi ke! Hayi ke. Yho! Hayi ke masibonaneni, masibonaneni.

Tshawe: Uhambe kakuhle Tshezi.

Tshezi: Tshawe nkooooosi! Tshawe nkoosi!
Tshawe nkoosi! Hoya a a a!

Tshawe: Yho! heke! Yha! Yho! Heyi! Hayi, hayi, hayi. Yhooo! (*ebhekisa kuNomathemba*) Ntombi

Nomathemba: Tata.

Tshawe: Oku kweti.

Mamkwayi: He e! Ungaluthuzelis’umntwan’am ke apha.

Nomathemba: Tata uyaqala ke.

Tshawe: Hayi hayi hayi. San’ushwabula kangaka. UTshez’ushiye mna.

Mamkwayi: Ke ngoku? H e e! He e

Tshawe: Ndim indoda ngoku apha kweli khaya. Eyenziwa nguTshezi ndiyayenza.

Mamkwayi: He e e! Eyenziwa ngu.....H eee! Yho! Hayi ke!

Tshawe: Into ebizwa nguTshezi, ndiyayibiza.

Mamkwayi: Uzam’uthini ke ngoku lilonke?

Tshawe: Laa ndawo ebelala kuy’ uTshezi ndiza kulala kuyo.

Mamkwayi: Hee! h e e! Hayi ke!

Tshawe: Kangang'ba mas'tsho s'jikela khona ngoku. UTshezi akekho maan ngoku. Uya kubuya kudala. Masambe, masambe, masambe, masikhawuleze.

Mamkwayi: Hayi, kodwa yhey yho, hayi, hayi. Khangathi kodwa sigcin'olo hlobo. Yho! Hayi, hayi, kodwa!

Tshawe: Hayi, hayi hayi! S'ukhalala. Masiye! Masiye! Yho! Ha a a! Tyhini! UTshezi undishiye nomzi. Ngoku ke kufuneka ukuba kucace. Yhaa!

PART TWO

(Music in the background)

(He bafazi bale lali! He bafazi bale lali! Olu lwimi lungaka naniluve ngabani na? (Hey! You women of this village where did you hear about the gossip?)

Tshawe: *(Ephulula isisu esikhulelweyo sikaMamKwayi, oko ekwenza ngamabhongo, kodwa kukhona nokuxhalaba).* Yinto esiza kuyithini na le kuTshezi? Xa enokufika ngoku kukho le nto uTshezi angathini?

Mamkwayi: Ebethe Kaloku Ndigcine Nje?

Tshawe: Hay, hay kalok'uTshezi akanakuyithanda intw'enje.

Tshezi: *(Uyafika Uvela Emsebenzini. Wonwabile Kuba Eza Kubona Usapho Lwakhe.)*

Awu! Yangen'nto Katshezi!

Mamkwayi: Ayingotata Na Lowo?

Tshezi: Iyhuuu! Nguban'owayesazi!

Tshezi: Awu Tshawe nkosi. Hoyaa!

Mamkwayi: Tata!

Tshezi: Yho! Mamkwayi!

Mamkwayi: Tata!

Tshezi: Hoya a!Tyhini!Khawuze, khawuze!

Tshezi: Yintoni ngoku le? Mamkwayi! He bafondini!
Tshawe nkosi

Tshawe: He mfondini!

Tshezi: Ndithe yintoni ngoku le?! (*ekhomba isisu esikhulelweyo senkosikazi yakhe*)?

Tshawe: He mfondini !He mfondini.Yima ndikuxelele.

Tshezi: Undixelele ntoni? Ndiyabuza yintoni le?

Tshawe: Mandikuxelele mfondini.Khawume kakuhle ndikuxelel'intwezi.

Tshezi: Tshawe nkosi , ndithi yintoni na le?
Tshaw'ingath'uzenz'uyise walapha.Yibhatyi kabani le?

Tshawe: He mfondini! Mfondini! Ubungatshongo ukuba mandibagcine?

Tshezi: Ngonje bendithetha le nto?

Tshawe: Ndibagcinile kaloku! Ucing'ba nguban'indoda aph'endlini ngoku?

Tshezi: He bafondini!

Tshezi: Ubungekho umk'iminyaka emininzi.

Tshawe:

Kaloku mfondini, sithi nesiXhosa, umfundisi
ulindwa ngeculo. Ndiyeke mna! ndiyeke mna.
Tyhini! tyhini! *Le ndoda ayinantloni!* (*utsho*
enomsindo wokuquma ihlazo, ephuma ehamba)

Tshezi:

He bantu! Heee! Kuthethwa le nto? (*ebhekisa*
kwisisu senkosikazi yakhe).

(ugxotha inkosikazi) He maan wena usahlelele ntoni, ungalandeli uTshawe nkosi lona?

Mamkwayi:

Tata!

Tshezi:

Phakama! Phum'uphele kulo mzi wam! Khawuthi
ndiyowuthath' isagweba sam. Phuma ulandele
uTshawe nkosi lo wakho, umke nale nto
niyenzileyo apha. Tyhini, hee!